

Öğretmenlik Uygulamasının Yansıtıcıları: Günlükler*

The Reflectors of Teaching Experiences: Diaries

Canan KOÇ** Hatice YILDIZ***

Cumhuriyet Üniversitesi

Öz

Bu araştırmada öğretmen adaylarının yazdıkları günlüklere göre Öğretmenlik Uygulaması dersinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 2008-2009 öğretim yılı bahar döneminde Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Programı 4. sınıfında öğrenim gören 19 öğretmen adayı katılmıştır. Öğretmen adaylarından uygulama yaptıkları günün sonunda, o günkü uygulamalarıyla ilgili düşüncelerini yansıtan günlükler tutmaları istenmiştir. Öğrencilerden elde edilen toplam 115 adet günlük, içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında, planlama, öğretim süreci, sınıf yönetimi boyutlarında ve öğrenme-öğretme yaklaşımlarındaki uyumsuzluk ile öğretmenlik uygulamasının yapılandırılmamasından kaynaklanan sorunlar yaşadıkları, bununla birlikte bu boyutlarla ilgili önemli öğrenmeler gerçekleştirdikleri; öğretmen adaylarının uygulamada genellikle anlatım, soru-cevap ve tartışma yöntemlerini kullandıkları ve öğretim sürecinde öğrenmeyi kolaylaştırıcı materyallere çok az yer verdikleri; okul yönetiminin ve uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına yeterince destek olmadıkları saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen eğitimi, yansıtıcı günlükler, öğretmen adayı.

Abstract

The purpose of this study is to evaluate the practicum course according to their diaries that student teachers have written. The sample included 19 teacher training students majoring in Elementary Education in the Faculty of Education at Cumhuriyet University. The data were collected from diaries of teacher training students who kept diaries on a regular base which involved their personal thoughts and interpretations of their practice. Content analysis method was employed in the interpretation of a total of 115 diaries. It was found that students encountered problems in planning, in facilitating the instruction process, and in classroom management. In addition, they experienced contradictions between what they learned at the university and what they practiced in the schools. Furthermore, they attributed some shortcomings to school staff, school administration and practicum teachers particularly in structuring lessons they were assigned whilst they accepted that they still derived lessons from these kinds of problems for their future applications. They concluded that what they mostly applied in terms of the teaching methods were those of narration, question-response, and classroom discussions. They employed the materials which facilitated the learning process of students, poorly and they found contributions by the school administration and practicum teachers as not supportive enough.

Keywords: Teacher education, reflective diaries, prospective teachers

Summary

Purpose

The purpose of this study is to evaluate a practicum course through the diaries that student

* Bu çalışma 13-15 Mayıs 2010 tarihlerinde 1. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Canan KOÇ, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, ckoc@cumhuriyet.edu.tr

*** Arş.Gör. Hatice YILDIZ, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, hayildiz@cumhuriyet.edu.tr

teachers majoring in Elementary Education in the Faculty of Education at Cumhuriyet University have written. In this study, reflective diaries have been employed as the research tool to determine teacher candidates' opinions about their teaching experience. Teacher candidates kept journals at the end of each day they practiced in primary schools about their performance and the teaching process. A total number of 115 diaries were written by 19 teacher candidates which were analyzed through content analysis method.

Results

The result revealed four main themes, each with several sub themes to focus upon. The main themes consist of (1) The challenges that teacher candidates experienced during their teaching practice; (2) the learning conditions of teacher candidates in schools; (3) the nature of the support offered to teacher candidates by local teachers; and (4) the obstacles regarding teaching methods, techniques and materials used by teacher candidates during teaching experience. Overall, teacher candidates stated that they had problems about classroom management, planning, teaching process; and experienced conflict in the teaching approaches and non-structuring of practicum teaching experience. Teacher candidates stated that teaching experience exposed them to various difficulties in schools. Majority of teacher candidates considered that the teaching experience have been beneficial and crucial for them and wished that the time they spent in the school would be extended. The learning situations that had been recognized in terms of teacher candidates were (1) the learning situations that had been recognized teaching experiences and (2) learning situations that had been recognized after observation. The teacher candidates stated that their mentor teachers in the schools showed inconsistent approach to them. , Whilst some of them approached them in a supportive and creative way some others created negative impact on teacher candidates. Teacher candidates commented that school managements informed them about "administrative affairs" which included files that were stored, document records, official written documents and their responses , the nature of the staff, student; and records about parents and disciplinary procedures. It was found that school managements were reduced to provide information on other areas e.g. teaching, relationships in the school etc.. In terms of teaching method, teacher candidates reported that they mostly used verbal methods including question-response method and discussion.

Discussion

Although teacher candidates have had problems about classroom management, planning, teaching process, conflict in learning-teaching approaches and non-configuration of teaching experience, they also have gained important experiences about teaching. For this reason, majority of student teachers wanted that the duration of their teaching experience would be extended. Although teacher candidates faced both, supportive and non-supportive attitude by teacher mentors, mentors' guiding were still found to be too important for teacher candidates' professional growth. Since, teacher candidates learn not only by experiencing, they also learn by observing too many things. In this study, it has been observed that teacher candidates often used traditional methods failing to employ vast array of more compatible teaching methods and materials. At some point student saw the conflict between what they experienced in school context and what they learned in the school of education of their university. At the university, methods and approaches courses which are student-centered and based on active participation should address the needs of the students.

Depending on the results of the study the following points are recommended. Reflective thinking is important for teacher education and the continuity of teacher candidates' professional growth. During teaching experience teacher candidates will be encouraged to think reflectively. More researches are needed to show the effects of reflective journals on teacher education. In addition, it would also be viable to make comparisons between the levels of creativity of structured and unstructured journals and their employment as a data source. In terms of teaching experience, it could be argued that the cooperation and coordination of the school staff could be rearranged in order to contribute teacher trainees. For this aim, workshops can be organized by

faculties and local schools. Supervisors should also be encouraged to be available more often in teaching practice and, help teacher candidates on how to handle arising problems.

Giriş

Değişen ve küreselleşen dünyada ihtiyaç duyulan insan nitelikleri de sürekli değişmektedir. Bilgi toplumunun gereksinim duyduğu insan profili, yaşam boyu öğrenme, hızlı, eleştirel düşünebilme ve özgün ürün üretebilme özelliklerini taşımaktadır. Bu özellikleri taşıyan insan tipinin yetiştirilmesinde eğitim kurumlarına ve öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Günümüz toplumlarının ihtiyaç duyduğu insan tipinin yetiştirilebilmesi için öncelikle öğretmenlerin bu niteliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bu niteliklerin kazandırılması ise öğretmenlerin hizmet öncesinde aldıkları eğitime bağlıdır.

Öğretmen eğitiminin ilk aşaması olan hizmet öncesi eğitimin iki bileşeni vardır. Bunlardan birincisi, öğretmenlik mesleği için gerekli olan kuramsal bilgiler; ikincisi ise öğrencilere üniversitedeki öğrendikleri kuramsal bilgileri uygulama olanağı sunan uygulama dersleridir. Uygulama okullarında gerçekleştirilen bu süreç Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinden oluşmaktadır. Okul Deneyimi dersi, öğretmen adayının genel olarak okul ortamını, öğrencileri, öğretmenleri vb. tanınması amacıyla tasarlanan gözlem ve görüşmelere dayalı bir derstir. Öğretmenlik uygulamasında ise öğretmen adayı, eğitimi sırasında öğrendiği mesleki bilgi ve becerilerini uygulama fırsatı bulur. Bu süreçte öğrenci gönderildiği uygulama okulunda uygulama yaparak mesleki yeterliklerini geliştirme, alanıyla ilgili bilgilerini pekiştirme, öğrencileri değerlendirme ve öğretimi planlama fırsatı bulur.

Öğretmenlik uygulamasının öğretmen adayı eğitimindeki önemi çok büyüktür (Poulou, 2007; Zeichner, 1990). Çünkü, öğretmenlik uygulaması, geleceğin öğretmeni olacak bireylerin sorumluluk ve yeterlikler (Akt. Poulou, 2007) ile etik değerler kazanmasını sağlayan, öğretmenliğe giden yoldaki ön aşamadır. Uygulamadaki etkinlikler, öğretmen adayının yaparak- yaşayarak, uygulama öğretmeni, öğretim elemanı ve akranlarıyla görüş alışverişinde bulunarak gerçekleşir (Paker, 2005).

Uygulama sürecinde uygulama öğretmenin, öğretim elemanın, öğretmen adayının, uygulama okulunun ve fakültenin yerine getirmekle yükümlü olduğu sorumluluklar vardır ve bunlar YÖK (1997) tarafından ayrı ayrı belirlenmiştir. Okullardaki uygulamaların sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi, uygulama taraflarının koordineli çalışmasına ve belirlenen sorumluluklarını yerine getirmelerine bağlıdır. Öğretmenlik uygulamasının hedefine ulaşması için bu kişilerin, program geliştirme, uygun ortam sağlama, öğretmen adayını okula yerleştirme, onların sınıfa uyumunu sağlama, ders araç gereci hazırlamasına yardımcı olma, değerlendirme ve dönüt verme, ders dışı etkinliklere katılmasını sağlama, uygulamadan çıkan sorunları çözme gibi konularda işbirliği yapmaları gerekir (Ünver, 2003). Bunun yanında, öğretmen adayının okulda yaptığı uygulamaların izlenerek değerlendirilmesi de sürecin başarılı bir şekilde geçmesini sağlayacaktır. Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adayının yaptığı etkinlikler, uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı tarafından değerlendirilmektedir. Ancak, öğretmen adayının da kendi yaptığı etkinlikler üzerine yansıtıcı düşünüp özdeğerlendirme yapmasını sağlamak öğretmenlik uygulamasının verimliliğini artırabilir. Bu amaçla yapılacak yansıtıcı çalışmalar hem öğretmen adayının o günkü performansını gözden geçirip gelecekteki uygulamaları konusunda önlem almasını sağlayacak hem de sürecin değerlendirilmesi amacıyla öğretim elemanına veri sağlayacaktır. Öğretmen adayları öğretim sürecine yansıtıcı yaklaşarak öğrenmeye etki eden birçok faktörün bilincine varır, teori ile pratik arasında bağlantı kurar ve kişisel inançlarını, davranışlarını sorgular. Yansıtıcı düşünme, öğretmen adaylarını, öğretim sürecinde çıkabilecek sorunları belirleyip bu sorunların üstesinden gelmek için çözüm üretmeye hazırlar (Shoffner, 2008).

Yansıtıcı Düşünme ve Yansıtıcı Günlükler

Yansıtma kavramı ilk defa Dewey tarafından açıklanmış olup (Ekiz, 2006) herhangi bir

deneyimin hatırlandığı, üzerinde düşünüldüğü ve genellikle belli bir amaç göz önüne alınarak değerlendirildiği bir süreç (Atay, 2003: 54) olarak tanımlanabilir. Yansıtıcı düşünmenin kuramsal temelleri Dewey ve Schön'ün çalışmalarına dayanmaktadır.

Dewey, yansıtıcı düşünmeyi herhangi bir bilgiyi etkin, sürekli ve dikkatli bir biçimde düşünme olarak tanımlamaktadır (Köksal ve Demirel, 2008). Dewey'in, "Biz deneyimlerimizden öğrenmeyiz. Deneyimlerimiz üzerine yaptığımız yansıtılardan öğreniriz" (Chitpin, 2006) görüşü yansıtmanın öğrenme üzerindeki etkisini anlamak bakımından dikkat çekicidir. Bu şu anlama gelmektedir; tek başına deneyim öğrenmeyi sağlamaz. Öğrenmeyi artıran asıl etken deneyimler üzerine yapılan yansıtılardır. Bu görüş temel alındığında, öğretmen adayının sadece derste yaptığı etkinliklerin değil, yaptığı etkinliklerin yeterli, yetersiz vb. kısımları üzerine yaptığı yansıtımların gelecekteki mesleki uygulamalarına rehberlik etmesinin öğretmen eğitiminde yansıtıcı düşünmeyi geliştireceği söylenebilir.

Dewey'in yansıtıcı düşünce konusundaki görüşlerinden etkilenen Schön (Atay, 2003), bireylerin eylemleri üzerinde sürekli yansıtıcı düşünerek elde ettikleri veriler doğrultusunda eylemlerini yeniden şekillendirdiklerini savunmaktadır (Larrivee, 2008).

Yansıtıcı öğrenme ve uygulamanın üç basamağı vardır. Birinci basamak, bir olay ya da olaylar hakkında hoş gitmeyen, rahatsız edici bir durumun fark edilmesiyle başlar. İkinci basamak, durumun eleştirel bir analizini, yani harekete ilişkin yansıtmayı kapsar. Üçüncü basamak ise, durum üzerine yeni görüşlerin geliştirilmesini, yani gelecekte aynı olayla karşılaşılması ihtimali için uygulamada değişiklikler yapmayı içerir (Raw, Brigden ve Gupta, 2005). Yansıtma, deneyimlerin işe yarayan ve yaramayan boyutlarında derinlemesine analiz fırsatı sunduğu için öğrenme açısından çok kullanışlı bir araçtır (Uline, Wilson, Cordry, 2004).

Öğretmen eğitiminde yansıtıcı düşünme; günlük tutma, videoya alma, portfolyo gibi birçok etkinlikle kazandırılabilir. Bunlardan en yaygın olarak kullanılanlarından biri yansıtıcı günlüklerdir. Yansıtıcı günlükler öğrencinin öğrenmesindeki gelişimi izleme ve kaydetme, yansıtıcı düşünme başta olmak üzere bireyin düşünme becerilerini geliştirme, bunlardan elde edilen verilerin değerlendirilerek öğrencinin öğrenme sürecine aktif katılmasını, dolayısıyla da öğrenme kalitesinin yükseltilmesini sağlar (Dixon, 2009). Günlükler, öğrenme süreciyle ilgili öğretmen adaylarının sorular sorup, hipotezler geliştirmesine (Lee, 2008), sınıf ortamında karşılaştıkları problemler üzerine daha derinsel düşünmesine (Ekiz, 2006) yardımcı olur.

Yabancı alanyazında öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüşlerinin yansıtıcı günlükler aracılığıyla belirlenmesi amacıyla yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır (Lally&Veleba, 2000; Guteng, Tracy & Chappell, 2000; Bain, Mills, Ballantyne & Packer, 2002; Lee, 2008; Krol, 1996; Groce, Henson&Woods, 1999). Türkiye'deki alanyazında ise, öğretmen adaylarının her dersi yürütüp bitirdikten sonra, gün sonunda kendi performanslarına ilişkin yazdıkları yansıtıcı günlükler son yıllarda öğretmenlik uygulamasının verimliliğini değerlendirme konusunda yapılan araştırmalar (Işıkoğlu, 2007; Merç, 2004; Ekiz, 2006, Anılan ve Anagün, 2007) için önemli bir veri kaynağı olmuştur. Konuyla ilgili yapılan birkaç araştırma ve bulguları şöyledir:

Maloney ve Campbell-Evans (2002) öğretmenlik uygulamasında günlüklerin nasıl kullanıldığı, öğretmen adayına ve öğretim elemanına ne gibi katkısı olduğunu araştırdığı çalışmada, öğretmen adaylarının, öğretimi planlama ve uygulamada yön tayin etmek için, analiz aracı olarak, duygularını açığa çıkarmak için, nesnelere düzenlemek için günlük tuttuklarını belirtmektedir. Araştırmacılar, öğretmen adaylarının günlükleri betimsel açıdan zengin ve analitik yazılar olarak görmesinin yanında, bazı öğrencilerin sıkıcı ve zaman kaybı olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Maloney ve Campbell-Evans (2002) öğrencilerin günlük yazmaktan sıkılmasını önlemek için etkileşimli günlüklerin kullanılmasını önermektedir. Öğrenci kendi günlüğü üzerinden konuşmaya başladığında, öğretim elemanları onu dinlemeli ve öğretim üzerine yansıtımlarına cevap vermelidir. Etkileşimli süreç, eğitim konuları üzerine karşılıklı açıklamaları destekler ve öğretmen adayının mesleki gelişimine yardımcı olur (Maloney ve Campbell-Evans, 2002).

Uline, Wilson ve Cordry (2004) öğretmen adaylarından, öğretmenlik uygulaması yaptıkları günün sonunda, zaman yönetimi, sınıf yönetimi, değerlendirme, kültürel farklılıklar, kaynaştırma etkinlikleri gibi konularda o günkü deneyimlerini yazmalarını istemiştir. 85 saatlik uygulamanın sonunda öğretmen adaylarından “Öğretmenlik Uygulamasından Öğrendiğim En Önemli Şey” başlıklı yansıtıcı günlük yazmaları istenmiştir. Araştırmanın merkezi bu son yansıtıcı gündüktür. Veriler değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının uygulamada en çok “davranış yönetimi, öğretmen esnekliği ve zaman yönetimi” konularını öğrendikleri anlaşılmıştır.

Ekiz (2006)'in öğretmen adaylarının yansıtıcı günlükler yazarak öğretmenlik uygulamasında kendilerini ve arkadaşlarını değerlendirdiği çalışması sonucunda, öğretmen adaylarının sınıf disiplini, zaman yönetimi ve öğretimin pratik kültürü gibi konularda zorluk çektikleri görülmüştür. Ekiz (2006), fakültede bu problemlerin dikkate alınarak verilecek bir eğitimin öğretmen adaylarına yardımcı olacağını öne sürmektedir.

Tok (2008) yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına, performanslarına ve yansıtılmalarına etkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve performansları üzerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Anılan ve Anagün (2007) ilköğretim matematik öğretmen adaylarının kendi mesleki gelişimlerini değerlendirmeleri amacıyla yansıtıcı günlük kullanmıştır. Veri analizi sonucunda, öğretmen adaylarının konu alanı ve alan eğitimine ilişkin olarak kendilerine güvendikleri ve sorun yaşamadıkları, öğretme-öğrenme sürecine ilişkin yapmaları gerekenleri büyük ölçüde gerçekleştirdikleri, öğrencilerin öğrenmelerini izleme ve kayıt tutma açısından uygulamaların doğası gereği beklentileri yeterince karşılayamadıklarına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 2008-2009 öğretim yılı bahar döneminde Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği programında okuyan 4. sınıf öğrencilerinin gerçekleştirdikleri öğretmenlik uygulaması etkinliklerine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Verilerin toplanmasında, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin tuttukları günlükler, süreci yansıtan bir doküman niteliği taşıdığından nitel veri yöntemlerinden olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Katılımcılar

Araştırma 2008-2009 öğretim yılı bahar döneminde Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı 4. sınıfa devam eden ve öğretmenlik uygulamalarına katılan 19 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin 13'ü kız, 6'sı erkektir. Erkek öğrencilerden 36, kız öğrencilerden 79 olmak üzere toplam elde edilen günlük sayısı 115'tir. Katılımcılar araştırma konusu ve süreci hakkında bilgilendirilmiş ve günlüklerin araştırma amaçlı kullanılması konusunda kendilerinden izin alınmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada, öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması etkinliklerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yansıtıcı günlükler kullanılmıştır. Her öğretmen adayı, okulda uygulama yaptığı günün sonunda o günkü performansını ve yaşadığı süreçleri gözden geçirerek günlük yazmıştır. Öğretmen adaylarına, uygulamaya başlamadan önce “(1) Yansıtma ve Günlük Tutma (2) Öğretmen Eğitiminde Yansıtmanın Önemi (3) Örnek Günlüklerin İncelenmesi ve (4) Öğretmenlik Uygulamasında Günlük Tutarken İzlenmesi Gereken Aşamalar” konularından oluşan 4 saatlik bir eğitim verilmiştir.

Öğretmen adaylarının süreci daha iyi yansıtabilmeleri için, günlük yazarken izlemeleri gereken aşamalar Mitchell ve Coltrinari (2001)'in (Akt. Dixon, 2009) önerdiği şekilde aşağıdaki gibi tasarlanmıştır:

Bölüm	Açıklama
Tanım	<i>Ne oldu?</i>
Farkındalık	<i>Düşüncelerin, duyguların, varsayımların, inançların, değer ve tutumların nelerdi?</i>
Analiz	<i>Uygulama ve hareketlerinin arkasındaki düşünce ve nedenler nelerdi?</i>
Değerlendirme	<i>İyi olan yönlerin nelerdi? Kötü olan yönlerin nelerdi?</i>
Yeniden Kurgulama	<i>Hangi değişiklikler yapılabilir? Gelecekteki uygulamalar için neler planlanabilir?</i>

19 öğretmen adayı tarafından tutulan toplam 115 adet yapılandırılmamış günlük içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Günlükler araştırmacılar tarafından birkaç kez okunmuş, anlamlı bölümler işaretlenerek kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen kodlar birbirleriyle ilişkileri açısından incelenmiş ve bu ilişkileri kapsayan temalar ve alt temalar oluşturulmuştur.

Bulgular ve Yorum

İçerik analizi sürecinin sonunda dört ana temaya ve onların altında yer alan alt temalara ulaşılmıştır: (1) Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarının yaşadıkları güçlükler, (2) Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adayı açısından gerçekleşen öğrenme durumları, (3) Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarına sunulan destek (4) Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri ile öğretim materyalleri ulaşılan ana temalardır. Belirtilen ana temalar ve alt temalar aşağıda tartışılmaktadır.

1. Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Yaşadıkları Güçlükler

Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulamasında, sınıf yönetimi, planlama, öğretim süreci, öğretme yaklaşımlarındaki uyumsuzluk ve öğretmenlik uygulamasının yapılandırılmaması ile ilgili sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Ekiz (2006) öğretmen adaylarının yansıtıcı günlükler yazarak öğretmenlik uygulamasında kendilerini ve arkadaşlarını değerlendirdiği çalışması sonucunda, öğretmen adaylarının sınıf disiplini, zaman yönetimi ve öğretimin pratik kültürü gibi konularda zorluk çektiklerini belirtmektedir.

Şahin, Şenel ve İpek'in (2007) yaptıkları bir çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarında karşılaştıkları problemlerin saptanması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının en çok sınıf yönetiminde, araç-gereç temin etmede ve zamanı etkili kullanmada sıkıntı çektikleri görülmüştür. Güven'in (2004) yaptığı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler alanı öğretmen adayları sınıf yönetiminde, zamanı etkili kullanmada, sınıfla sağlıklı etkileşim kurmada sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Işıkoğlu, İvrendi ve Şahin

(2007) tarafından yapılan bir çalışmada da öğretmen adaylarının sınıfta varlıklarını ortaya koymada, adayların yabancılik hissettikleri ve uygulama öğretmenleri ve diğer personelle profesyonel ilişkiler kurmada zorluk çektikleri saptanmıştır.

Sınıf Yönetimi

Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulamasında sınıf yönetimi ile ilgili sorun yaşadıklarını sıkça dile getirmişlerdir. Öğretim sürecini olumsuz yönde etkileyen istenmeyen davranışlarla baş edememe öğretmen adaylarının rahatsızlık duyduğu bir durumdur. Öğretmen adaylarının baş etmede zorlandıkları ve kendilerini çaresiz ve yetersiz hissettikleri bu davranışlar; “derse ilgisiz kalma, verilen görevleri yapmama, öğrencilerin kendi aralarındaki olumsuz iletişim, öğrenciler arasındaki çatışmalar ve ders araç-gereçlerine zarar verme” olarak ifade edilmiştir.

İlk ders güzel geçti. Öğrenciler dersi iyi dinledi, derse katıldı. Fakat ikinci ders tam bir kabusa dönüştü. Meğer öğrenciler ilk ders yabancı olduğum için dersi sakın dinlemişler. İkinci derste öğrencileri zapt edemez olmuştum. Sınıfta iki yaramaz öğrenci vardı. Birisinden sürekli şikâyet alıyorduk, sürekli arkadaşlarımı rahatsız ediyordu. (Ö6.1, 03.04.2009)

Bugün diğer zorlandığım bir konu sınıf yönetimiydi. Sınıfın dikkati dağıldığında toparlamam o kadar kolay olmadı. Zaman zaman öğretmenimiz (uygulama öğretmeni) müdahale etti. Ayrıca sınıfta bazı öğrenciler çok aktifti. Onları da düzene koymak kolay olmadı. (Ö4.7, 15.05.2009)

Öğretmen adaylarının tümü birinci sınıfların yönetiminde zorlandıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin dikkatlerinin çok çabuk dağılması, ders sırasında birbirleriyle konuşmaları, ders dışı araç-gereçlerle uğraşmaları, sık sık ayağa kalkmaları ve sınıfta dolaşmaları, derste yapılan etkinliklere katılmamaları öğretmen adaylarının birinci sınıflarda sıkça karşılaştıkları ve baş etmede zorlandıkları davranışlar olarak ifade edilmiştir.

Ama bu derste hakimiyeti kaybetmeye başladığımı gördüm. Çocuklar yerlerinde duramıyorlardı, kıpır kıpırlardı. Bazen ayağa kalkıp arkadaşlarının yanlarına gidiyorlardı. Onları oturmaları konusunda uyarıyordum, fakat her defasında onlar bunu unutuyorlardı. (Ö17.2, 03.04.2009)

Öğretim Süreci

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında güçlük yaşadıklarını ifade ettikleri diğer bir alan da öğretim sürecidir. Öğretim süreciyle ilgili yaşanan sorunlar dersin yeterince etkili işlenememesini, öğrencilerin düzeyine inememeyi, konuyla ilgili bilgi eksikliğini, etkili sorular soramamayı, konuyu basitleştirerek, somutlaştırarak sunamamayı kapsamaktadır.

Bugün Fen ve Teknoloji dersi işlerken fark ettim ki aslında yetersiz bilgiye sahibim. Tamam kitaptaki bütün konuları ben zaten biliyordum. Ama bir sorun var, bazı konuları öğrenciye daha değişik daha basit sunamıyorum. Bazı konuları ezberlemeleri dışında başka yöntemler kullanamıyorum. (Ö10.7, 15.05.2009)

Uygulama öğretmenim çözdürdüğüm problemlerin sınıf seviyesinden çok yüksek olduğunu, ancak bu problemleri 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin çözebileceklerini söyledi. Fark etmeden seviyeyi yükseltmişim ve kendimi o an çok kötü hissettim. (Ö3.5, 15.05.2009)

Planlama

Öğretmen adayları günlüklerinde öğretmenlik uygulamasında planlama ile ilgili sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ders süresini etkili kullanamama ve önceden yapılan planda değişiklikler yapmak zorunda kalma sıkça ifade edilen bir sorundur. Bu çalışmada öğretmen adaylarının planlama ile ilgili yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular, öğretmenlik uygulamasının incelendiği başka araştırmaların (Güven, 2004; Şahin, Şenel ve İpek, 2007) bulguları ile tutarlılık göstermektedir.

Derste beklemediğim bir şey olmadı. Süreyi yetiştirmekte zorluk yaşadım. Dersi yetiştiremeyeceğimi hissettiğimde birkaç değişiklik yaptım planda. (Ö1.4, 08.05.2009)

Bugün zorlandığım birkaç konu vardı. Bunlardan birisi, dersin zamanını iyi ayarlayamam

oldu. Bitişe on dakika kala dersi bitirdim. Yapacak bir şey bulamadım. (Ö4.7, 15.05.2009)

Öğrenme-Öğretme Yaklaşımlarındaki Uyuşmazlık

Öğretmen adayları günlüklerinde uygulama öğretmenlerinin sınıf içinde otoriter, cezalandırıcı ve öğretmen merkezli davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının öğretmen eğitiminin kuramsal boyutunda öğrendikleri öğrenme-öğretme yaklaşımları ile uygulamada karşılaştıkları yaklaşımlar arasında bir uyumsuzluk olduğu görülmektedir. Işıkoğlu, İvrendi ve Şahin'in (2007) yaptıkları, benzer sonuçlara ulaşılan bir çalışmada, adayların bu tür bilgi, beceri ve inançlarıyla, uygulama sınıfında karşılaştığı gerçeklik arasında yaşadığı tezatlık felsefi çelişki olarak tanımlanmıştır.

Beni hemen karşıdaki sıraya oturttu. Dersi nasıl işlediğinden bahsetti. Daha sonra her nedense yapılandırmacı yaklaşımı ve Çoklu Zeka Kuramı'nı eleştirdi. Ne için eleştirdiğini, niçin beğenmediğini sormadım, çünkü çok şaşırdım. Çok eski bir öğretmen olmamasına rağmen bu yenilikleri beğenmemesi beni şaşırtmıştı. (Ö11.1, 03.04.2009)

En büyük şokumu da sınıf öğretmeninin kalınca tahtayla öğrencileri döverken yaşadım. Tam geleneksel bir öğretmendi. Vekil öğretmen olduğu için böyle davrandığını düşündüm. (Ö5.7, 08.05.2009)

Yaşanılan felsefi çelişkiyle, adaylar kuramla bağdaşmayan davranışlara doğru kaymakta ve sınıftaki egemen uygulamaları taklit etmeye başlamaktadırlar (Goodman, 1986). Bu durum, Freire'ye (1980) göre, öğretmen adaylarının öğrendikleri kuramsal bilgileri uygulamaya dökme imkânlarını sınırlandırarak, onları yeni ortama uyum sağlamaya itmektedir (Akt. Işıkoğlu ve diğerleri, 2007).

Öğretmenlik Uygulamasının Yapılandırılmaması

Öğretmen adaylarının uygulamada sorun olarak gördükleri diğer bir durum ise, öğretmenlik uygulamasının yapılandırılmamasıdır. Okul yönetiminin ve uygulama öğretmenlerinin bu süreci bir formalite olarak görmeleri ve öğretmenlik uygulamasına gereken önemin verilmemesi, bu sorunun nedenleri arasındadır. Öğretmen adayları hazırlanmaları için kendilerine verilen konuların daha önceden sınıf öğretmeni tarafından işlenmiş olduğunu ve bu konuların tekrarının öğrencilerin sıkılmalarına ve kendilerinin hazırladıkları planları uygulayamamalarına neden olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının sevkli öğretmenlerin yerine sınıflara girmelerinin istenmesi de öğretmenlik uygulaması sürecine yeterince önem verilmediğinin bir göstergesi olarak algılanmaktadır.

İkinci ders matematik ve konum ise "Tablo ve Şema" ve "Olasılık" idi. Fakat hocamız elime "Fen ve Teknoloji" dersi ile ilgili bir kaynak verip not tutturmamı istedi. (Ö3.1, 03.04.2009)

Konumuz "Çevremizdeki Sosyal Örgütler" di. Hocamız bana öyle söylemişti, ancak bu konuyu kendisi işlemiş, ben de bir sonraki konuyu işlemek zorunda kaldım. Hazırlığım olmadığı için orijinal şeyler yapamadım, kılavuz kitap yardımıyla ve sınıfın katılımıyla sıradan bir ders yaptık. (Ö19.2, 03.04.2009)

2. Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adayları Açısından Gerçekleşen Öğrenme Durumları

Öğretmen eğitiminde önemli bir yeri olan öğretmenlik uygulaması, öğretmen adaylarına öğrendiklerini uygulama; öğretmenlik mesleği için gerekli olan yeterlikleri kazanma ve geliştirme; akranlarıyla ve okuldaki diğer öğretmenlerle etkileşimde bulunarak deneyimlerini paylaşma ve mesleki etik değerleri kazanma gibi olanaklar sunmaktadır. Öğretmen adayları günlüklerinde öğretmenlik uygulamasının kendilerine çeşitli konularda öğrenme yaşantıları sunduğunu sıkça ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları, bu öğrenme durumlarının sınıf yönetimi, planlama ve öğretim süreci boyutlarında gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Hascher ve Wepf'in (2007) öğretmen adaylarının tuttukları günlükler aracılığıyla öğretmenlik uygulamasında gerçekleşen öğrenme durumlarını inceledikleri bir çalışmada; planlama, dersin işlenişi, disiplin,

kuralların oluşturulması ve uygulanması ve değerlendirme konularında öğrenme durumlarının gerçekleştiği saptanmıştır. Bu çalışmada adayların çoğunluğu öğretmenlik uygulamasının kendileri için yararlı ve gerekli olduğu ve süresinin daha uzun olması gerektiği görüşündedirler.

Sonuç olarak stajın gerekli olduğunu hiç bilmediğimiz yeni konularla tanışınca anlıyorum. Okullardaki işlerin dışarıdan bakıldığı gibi çözülmediğini, farklı olduklarını görüyoruz. Uygulamanın fazla olması, mesleki becerilerin kazanılması açısından önemli diye düşünüyorum. (Ö13.1, 27.03.2009)

Stajın bana katkısı gerçekten çok oldu. İnsan öğrencilerle yüz yüze gelince her şey daha farklı oluyormuş. Bence stajlar sadece dördüncü sınıfta değil, birinci sınıftan itibaren dörde kadar olmalı. (Ö7.6, 22.05.2009)

Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adayı açısından gerçekleşen öğrenme durumları, (1) uygulama etkinlikleri sırasında gerçekleşen öğrenme durumları ve (2) gözlem sonucu gerçekleşen öğrenme durumları olarak iki kategoride ele alınmıştır.

Uygulama Etkinlikleri Sırasında Gerçekleşen Öğrenme Durumları

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasında yaşadıkları sorunların bir kısmının kendileri için ders verici ve öğretici nitelikte olduğunu, bu alanlardaki eksiklerini görüp giderme fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarına göre uygulama etkinlikleri sırasında gerçekleşen öğrenme durumları, sınıf yönetimi, öğretim süreci ve planlama konularındadır.

Sınıf Yönetimi

Öğretmen adayları etkili sınıf yönetimi için sınıf kurallarının oluşturulup uygulanmasında dikkat etmeleri gereken noktalar, istenmeyen davranışlara karşı alabilecekleri önlemler, öğretim sürecinin farklı yöntem, teknik ve materyallerle zenginleştirilmesi gerektiği konusunda öğrenme yaşantıları geçirdiklerini dile getirmişlerdir.

Bu hafta 1. sınıfta ders anlatmanın çok zor olduğunu öğrendim. Öğrenciler çok küçük olduğu için planlanan bir dersin eksiksiz anlatılması mümkün değil. Öğrencilerin dikkatlerinin çok çabuk dağıldığını göz önünde bulundurarak elimde farklı alternatiflerin bulunması gerektiğini fark ettim. Çünkü çocuklar ders süresince dersi dinlemekten çok farklı şeyler istiyorlar. Onların bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için sınıfa iyi bir donanımına sahip olarak girmem gerektiğini öğrendim. (Ö9.1, 03.04.2009)

Öğretim Süreci

Öğretmen adayları öğretim süreciyle ilgili çeşitli öğrenme durumlarının gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bu öğrenme durumları; "dersi işlerken öğrencilerin düzeyine inme, dersi daha sistemli işleme, işlenen konuyu somutlaştıracak materyaller kullanma, etkili sorular sorma, farklı yöntem ve teknikler kullanma" dır.

Öğrencilerin konuyu anlamalarından sonra tahtaya kavram haritası çizdim. İlişkilendirmelerini istediğimde öğrencilerin zorlandığını gördüm. Çünkü ilk defa kavram haritası ile karşılaşıyorlardı. Burada benim de hatam var; öğrencilere kavram haritasını tanıttıktan sonra uygulamaya geçmem gerekiyordu. (Ö18.6, 22.05.2009)

Artık dersi sınıf öğretmenine bıraktım. Hocamız şiiri yeniden okuttu ve şiirle ilgili o kadar güzel sorular sordu ki kılavuz kitapta yazmayan ve gerçekten öğrenciyi düşündüren sorular. İşte o zaman soru sormanın, soru sormayı bilmenin ne kadar önemli olduğunu fark ettim. Bugün öğrendiğim en önemli şey bu oldu: Soru sormayı bilmek. (Ö19.2, 03.04.2009)

Planlama

Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması sonucunda, dersi planlamanın yararlarını ve plansızlığın yol açtığı sorunları yaşayarak gördükleri için öğretimde planın önemini daha iyi kavradıklarını düşünmektedirler.

Bu haftaki öğretmenlik uygulamasında öğrendiğim şey, kesinlikle derse hazırlıksız gidilmemesi gerektiği. Hazırlıksız gidildiğinde sınıfta zorlandığımı gördüm. Ne olursa olsun derse hazırlanılmalı. (Ö12.2, 03.04.2009)

Bugünkü uygulamanın mesleki gelişimime katkısı oldu. Öncelikle işleyeceğim derse ait kullanacağım materyalleri önceden kontrol edip eğer eksikse temin etmeye çalışacağım. (Ö2.5, 08.05.2009)

Gözlem Sonucu Gerçekleşen Öğrenme Yaşantıları

Öğretmen adayları sadece uygulama yaparken değil, aynı zamanda uygulama öğretmenini izlerken de bazı deneyimleri kazandıklarını belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmeni sınıfı bir türlü kontrol edemiyordu. Bence bunun nedeni öğrencilere tutarsız davranmasıydı. Çünkü kimine çok ciddi, resmi, kimine de çok samimi davranıyordu. Yaptıkları yaramazlıklara bazen gülüyor, bazen de kızılıyordu. Bugün öğrendiğim en önemli şey, öğretmenin davranışlarında tutarlı olması gerektiği. Kararlı görünmek, öğrencilere bir şeyler öğretmek için önemli bir başlangıç bence. (Ö19.3, 10.04.2009)

3. Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarına Sunulan Destek

3.1 Okul Yönetimi

Öğretmen adayları okul yönetiminin kendilerine “idari işler” hakkında bilgi verdiklerini, bu işlerin tutulan dosyaları, gelen-giden evrak kayıtları, yazışmaları, çalışanlar, öğrenciler ve velilerle ilgili kayıt, tutanak ve yazışmaları, disiplin işlemlerini kapsadığını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının günlüklerinde, okul yöneticilerinin öğretim, okuldaki ilişkiler vb. konulardaki katkıları yer almamaktadır.

Önce bana dosyaları tanıttı. Desimal dosyaları gösterdi. Numaralarını söyledi. Sonra resmi yazışmaları anlattı. Hatta bir tanesini bana yazdırdı. Yazdım, gelen ve giden evrak kayıt defterine kaydettim. Sonra ilgili desimal dosyaya koydum. (Ö5.5, 06.05.2009)

Uygulama Öğretmeni Danışmanlığı

Öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin kendilerine yönelik davranışlarının farklı olduğunu, bazı uygulama öğretmenlerinden destek alırken bazılarının davranışlarından olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının çoğunluğu uygulama öğretmenlerinden aldıkları dönütlerin kendileri için önemli olduğu görüşündedirler. Bu dönütlerin kendileri üzerinde cesaretlendirici, cesaret kırıcı, güven verici, önemsiz, değersiz hissettirici etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarında yarattıkları duygulara göre uygulama öğretmenlerinin danışmanlıkları destekleyici, yıkıcı ve yetersiz olarak sınıflandırılmıştır. Işıkoğlu, İvrendi ve Şahin (2007) tarafından yapılan bir çalışmada da öğretmenlik uygulamasında öğretmen adaylarının yapıcı, yıkıcı ve yetersiz danışmanlık hizmetiyle karşılaştıkları saptanmıştır.

Destekleyici Danışmanlık

Öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin olumlu geribildirimlerinin kendilerini motive ettiğini, mesleği yapabildiklerine dair özgüvenlerini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Ders anlatışından sınıf öğretmenim çok memnun kaldı. Teşekkür etti. Kendisinden daha başarılı ve etkili bir öğretmen olacağımı söyledi. Sınıfa hakim olduğumu, herkese söz hakkı verdiğimi, materyal hazırladığımı ve rahat anlattığımı dile getirdi. Bunları duymak benim de hoşuma gitti. (Ö7.5, 15.05.2009)

Tüm stajım boyunca sınıf öğretmenleri hep dersimi izledi. Bu beni çok memnun ediyordu. Çünkü onların olumlu ya da olumsuz eleştirileri benim için çok önemliydi. (Ö14.6, 22.05.2009)

Yıkıcı Danışmanlık

Öğretmen adayları, ders işledikleri sırada uygulama öğretmenlerinin gereksiz müdahalelerde

bulunmalarından rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu müdahalelerin kendilerini kötü hissettirdiğini, kendilerini yetersiz ve sınıfta fazlalık olarak hissetmelerine neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca bu durumun, öğretmen adayları ile öğrenciler arasındaki ilişkiye de zarar verdiği ifade edilmiştir.

..... bu sınıfta hiç rahat olamadım. Çünkü sınıf öğretmeni gerekli gereksiz her yerde lafa karıştı. Sözüümü kesti. Bu durumdan memnun olduğum söylenemez doğal olarak. Sıra matematiğe geldiğinde beni tamamen devreden çıkardı. Sınıfın en arkasına geçtim ve oturdum. Çok sinirim bozuldu. Böyle olucaksa bizim staja gitmemizin ne anlamı var? (Ö8.5, 22.05.2009)

Uygulama öğretmeni: "Bu öğrencilerin velileri sırf zorunlu eğitim diye okula yolluyor, onlara ne vermek istesen de almıyorlar, sorsan ne olmak istediklerini bile bilmiyorlar. Ben de göreve başladığım ilk yıllarda senin gibi idealist öğretmen olmayı düşünüyordum ama yaşadıkça, gördükçe olamayacağını anladım. Sen de anlayacaksın." (Ö5.1, 27.03.2009)

Yetersiz Danışmanlık

Öğretmen adaylarının yakındıkları bir diğer danışmanlık türü de yetersiz danışmanlıktır. Bu danışmanlık türü uygulama öğretmenlerinin öğretmenlik uygulamasını bir formalite olarak gördükleri ve yeterli önemi vermedikleri, öğretmenlik uygulamasını ve öğretmen adaylarını umursamadıkları durumlarda ortaya çıkmaktadır.

Bugün 5/B sınıfının dersine girdim. Bir önceki gün anlatacağım konuları öğrenmek için gittiğimde ilk şoku yaşadım. Öğretmen bana: "Anlatmak istersen vereyim, ama bence gerek yok, hatta gelmesen de benim için problem olmaz" dedi. Ben de en az üç saat ders anlatmam gerektiğini söyledim. (Ö5.7, 08.04.2009)

Okula geldim. Ders zili çaldı, sınıfın önünde öğretmenimizi bekledim. Daha sonra sınıfa gelip gelmeyeceğini öğrenmek için öğretmenimizin yanına gittim. Öğretmenimiz ilk dersi bana bıraktığını, derse gelmeyeceğini söyledi. (Ö6.3, 17.04.2009)

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Kullandıkları Öğretim Yöntem ve Teknikleri ile Öğretim Materyalleri

Öğretmen adaylarının günlüklerine göre, öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasında en çok anlatım, soru-cevap ve tartışma yöntemlerini kullanmışlardır. Okuduğunu anlama etkinliklerinde öğretmen adaylarının tümünün öğretmenin sesli okuması, sırayla öğrencilerin sesli okumaları ve okunanları takip etmeleri, soruları yanıtlamaları aşamalarını izledikleri görülmektedir. Öğretmen adaylarından çok azı uygulama etkinliklerinde öğretim materyallerine yer vermiştir.

Öğrencilere yine metni okutturdum, diğer öğrenciler de ders kitaplarından takip ediyordu. Bazen metni okuyan öğrenciyi durdurarak, başka öğrencinin kaldığı yerden devam etmesini istedim. (Ö16.2, 10.04.2009)

Dersin konusu Dünya, Güneş ve Ay kavramları ve bunların dönüşüydü. Ancak her şey planladığım gibi gitmedi. Bu nedenle istediğim gibi bir ders sunumu yaptığımı düşünmüyorum. Çünkü derse dünya modeliyle girip çocukları bu küre üzerinde konuşturduktan sonra dramaya geçmeyi planlamıştım. (Ö18.5, 08.05.2009)

"Güneşin Gücü" adlı bir metni işledik. Metni ilkönce ben okudum, sonra öğrencilere okuttum. Okuturken öğrencilerin derse dikkatlerini sağlamak için bir öğrenci okurken onu durdurup kaldığı yerden başka bir öğrencinin devam etmesini sağladım. (Ö15.1, 03.04.2009)

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında tuttıkları günlükler derinlemesine incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmenlik uygulamasında öğretmen adayları tarafından yazılan günlükler uygulama

sürecini yansıtmaktadırlar.

Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulamasında, sınıf yönetimi, planlama, öğretim süreci, öğrenme-öğretme yaklaşımlarındaki uyumsuzluk ve öğretmenlik uygulamasının yapılandırılmaması ile ilgili sorunlar yaşamaktadırlar.

Öğretmenlik uygulaması öğretmen adayları tarafından mesleki gelişimleri açısından yararlı ve gerekli olarak değerlendirilmektedir.

Öğretmenlik uygulaması etkinlikleri sırasında öğretmen adayları açısından sınıf yönetimi, öğretim süreci ve planlama konularında öğrenme durumları gerçekleşmektedir.

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasında gözlemler sonucunda da öğrenmektedirler.

Öğretmen adayları açısından uygulama öğretmenin danışmanlığı önem taşımaktadır. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasında destekleyici, yıkıcı ve yetersiz danışmanlıkla karşılaşmaktadırlar.

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamasında çoğunlukla anlatım, soru-cevap, tartışma yöntemlerini kullanmaktadırlar. Okuduğunu anlama etkinliklerinde genellikle geleneksel okuduğunu anlama aşamalarını izlemektedirler.

Öğretmen adaylarının çok azı öğretmenlik uygulaması etkinliklerinde öğretim materyalleri kullanmaktadırlar.

Bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Yansıtıcı düşünme öğretmen eğitimi ve öğretmen adayının gelecekteki mesleki gelişiminin sürekliliği açısından önem taşımaktadır. Öğretmen eğitiminde yansıtıcı düşünme; günlük tutma, videoya alma, portfolyo gibi birçok etkinlikle kazandırılabilir. Bunlardan en yaygın olarak kullanılanlarından biri de yansıtıcı günlüklerdir. Öğretmen eğitiminde yansıtıcı günlüklerin etkililiğine ilişkin daha çok araştırmaya gerek duyulmaktadır. Ayrıca yapılandırılmış ve yapılandırılmamış günlüklerin yansıtmadaki etkililikleri ile veri kaynağı olarak etkililikleri karşılaştırılmalıdır.
2. Öğretmen eğitiminin yapılandırılmasında, öğretmenlik uygulamasının incelendiği araştırmalarda ulaşılan bulgular dikkate alınmalıdır. Eğitim fakültelerinde verilen eğitim öğretmen adaylarının yaşadıkları güçlüklerle ve eksiklerle göre yeniden düzenlenmeli ve uygulamayla ilişkilendirilmelidir.
3. Öğretmenlik uygulamasının tüm katılımcılarının işbirliği ve koordinasyonu sağlanmalı, katılımcıların öğretmen eğitiminde önemli yere sahip olan öğretmenlik uygulamasına gerekli özeni ve titizliği göstermeleri sağlanmalıdır. Bu doğrultuda öğretmenlik uygulaması ile ilgili fakülte ile okulların belli dönemlerde düzenlenecek çalıştaylarla ortak görüşlere ulaşması sağlanmalıdır.
4. Uygulama öğretmenleri ilköğretim okullarında uygulanan programın gerektirdiği yeterliklere sahip öğretmenlerden seçilmeli ve bu öğretmenlerin eğitim fakülteleri tarafından düzenlenen hizmetiçi eğitim süreçlerine katılmaları sağlanmalıdır.
5. Öğretim İlke ve Yöntemleri dersi uygulamalı olarak verilmeli, öğretmen adaylarının çağdaş öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma becerileri geliştirilmelidir.
6. Öğretmenlik uygulamasında sorumlu öğretim elemanları uygulama okullarına daha sık gitmeli, öğretmen adaylarının sorunlarının ve eksiklerinin giderilmesine ilişkin gerekli danışmanlığı sunmalıdır.

Kaynakça

Anılan, H. ve Anagün, Ş.S. (2007). Öğretmen Adaylarının Kendi Mesleki Gelişimlerini Değerlendirmeleri, XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı, 261-268.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Tokat.

- Atay, D.Y. (2003). Öğretmen Eğitiminin Değişen Yüzü. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bain, J. D., Mills, C., Ballantyne, R. & Packer, J. (2002). Developing reflection on practice through journal writing: Impacts of variations in the focus and level of feedback, *Teachers and Teaching*, 8 (2), 171-196.
- Chitpin, S. (2006). The use of reflective journal keeping in a teacher education program: A popperian analysis, *Reflective Practice*, 7 (1). 73-86.
- Dixon, B. J. (2009). "A Formative Experiment Investigating The Use Of Reflective Video Journals To Increase High School Students' Metacognition". A dissertation submitted to the faculty of San Diego State University and the university of San Diego in partial fulfillment of the requirements for the degree doctor of education. San Diego State University. San Diego.
- Ekiz, D. (2006). Kendini ve Başkalarını İzleme: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Günlükleri. *İlköğretim Online*, 5 (1), 45-57, [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 17 Mart 2010 tarihinde indirilmiştir.
- Groce, E. C., Henson, R. K., Woods, B. S. (1999). "The Examination of Preservice Teachers' Journals for Reflective Thought Patterns Concerning Professionalism". Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Montreal.
- Guteng, S. I., Tracy, T. & Chappell, B. (2000). Developmental practicum experiences of preservice teachers in deaf education: Implications for practicum placement and faculty-student collaborative research, *American Annals of the Deaf*, 145 (5). 411-418.
- Güven, İ. (2004). Sosyal Bilgiler Alanı Öğretmen Adaylarının Okul Uygulamalarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Nitel Bir Araştırma, *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4/2.
- Hascher, T. & Wepf, L. (2007). Lerntagebücher im Praktikum von Lehramtstudierenden, *Empirische Paedagogik*, 21 (2), 101-118.
- Işıkoğlu, N. (2007). The role of reflective journals in early childhood pre-service teachers' professional development, *Educational Sciences: Theory & Practice*, 7 (2), 819-825.
- Işıkoğlu, N., İvrendi, A. ve Şahin, A. (2007). Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Öğretmen Adaylarının Gözüyle Derinlemesine Bir Bakış, *Eğitim Araştırmaları*, 26, 131-142.
- Köksal, N. ve Demirel, Ö. (2008), Yansıtıcı Düşünmenin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarına Katkıları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 189-203.
- Krol, C. A. (1996). "Preservice teacher education students' dialogue journals: What characterizes students' reflective writing and a teacher's comments", Paper Presented for Presentation at the Teacher Educators 76 th Annual Meeting, St. Louis, Missouri.
- Lally, C. G. ve Veleba, K. (2000). Language teacher observation and reflective diaries: An alternative perspective, *Education*, 121 (1), 106-113.
- Larrivee, B. (2008). Meeting the challenge of preparing reflective practitioners, *The New Educator*, 4, 87-106.
- Lee, I. (2008). Fostering preservice reflection through response journals, *Teacher Education Quarterly*, 35 (1), 117-139.
- Maloney, C. & Campbell-Evans, G. (2002). Using interactive journal writing as a strategy for professional growth, *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 30 (1), 39-50.
- Merç, A. (2004). "Reflections of Preservice Efl Teachers Throughout Their Teaching Practicum: WHAT Has Been Good? What Has Gone Wrong? What Has Changed?". MA Thesis. Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir.
- Paker, T. (2005). "Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni ve

- Uygulama Öğretim Elemanının Yönlendirmesiyle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar”, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi (Bildiri Kitabı), 617-620, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Poulou, M. (2007). Student-teachers' concerns about teaching practice, *European Journal of Teacher Education*, 30 (1), 91-110.
- Raw, J., Brigden, D. & Gupta, R. (2005). Reflective diaries in medical practice, *Reflective Practice*, 6 (1), 165-169.
- Shoffner, M. (2008). Informal reflection in pre-service teacher education, *Reflective Practice*, 9 (2), 123-134.
- Şahin, Ç., Şenel, T. & İpek, H. (2007, Eylül). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarında Karşılaştıkları Problemlerin Belirlenmesi”. XVI Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Tokat.
- Tok, Ş. (2008). Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirici Etkinliklerin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına, Performanslarına ve Yansıtılmalarına Etkisi, *Eğitim ve Bilim*, 33 (149), 104-117.
- Uline, C., Wilson, J. D., Cordry, S. (2004). Reflective Journals: A Valuable Tool For Teacher Preparation, *Education*, 124 (3), 456-460.
- Ünver, G. (2003). Öğretmenlik Uygulamasında İşbirliği: Bir Durum Çalışması, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23 (1), 87-100.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK. (1997). Okullarda Uygulama Çalışmaları. Hazırlayan: Margaret Sands ve Durmuş Ali Özçelik. YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi. Ankara.
- Zeichner, K. (1990). Changing directions in the practicum: Looking ahead to the 1990s, *Journal of Education for Teaching*, 16 (2), 105-132.